

Asia: VN/21301/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi hoitotakuusta

Lausunnonantajan lausunto

Onko vastaaja

Joku muu

Kannatatteko hoitoon pääsyn 7 vuorokauden enimmäisajasta luopumista ja 14 vuorokauden säätämistä pysyväksi hoitoon pääsyn enimmäisajaksi perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa?

Kyllä

Mitä toimia alueellanne/toiminnassanne on tehty ja ollaan tekemässä 14 vuorokauden hoitotakuuseen pääsemiseksi?

-

Mitä haasteita alueellanne on tiukentuvan hoitotakuusäätelyn noudattamisessa?

-

Miten arvioitte tilanteen kehittyvän?

-

Avovastaus

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta annetun lain 51 a §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta annetun lain 10 a §:n muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan hallitusohjelman mukaisesti, että 1.9.2023 voimaan tullutta kiireettömän perusterveydenhuollon sairaanhoidon hoitoon pääsyn 14 vuorokauden enimmäisaikaa ei tiukennettaisi 1.11.2024 seitsemään vuorokauteen. Säätely koskisi hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevan perusterveydenhuollon sekä Vankiterveydenhuollon yksikön järjestämän perusterveydenhuoltotasaisen vankiterveydenhuollon ohella

Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulla olevaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) tuottamaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoa.

1 YTHS:n toimintaa koskevat huomiot

Kela pitää hallituksen esitystä kannatettavana ja perusteltuna ottaen huomioon jo 14 vuorokauden hoitotakuun aiheuttaman haasteen opiskeluterveydenhuollon palvelujen toteuttamiselle sekä terveydenhuollon henkilöstöpulan. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on kuvattu hyvin niitä toimia, joita YTHS on tehnyt palveluiden saatavuutta parantaakseen ja tiukentuvaan hoitotakuuseen vastatakseen. YTHS on siirtänyt palvelujaan digitaalisiin kanaviin, ja vuonna 2022 yleis- ja mielenterveyden käynneistä noin 72 % hoidettiin digikanavissa. Kevään ja alkukesän 2023 aikana YTHS on uudistanut valtakunnallista palvelumalliaan siten, että opiskelija saa heti hoidontarpeenarvion yhteydessä vastaanottoajan joko etä- tai lähipalveluina, ja aikaisemmin käytössä olleesta tiimipuhelumallista on luovuttu. Jos tarpeellista vastaanottoaikaa ei pystytä tarjoamaan samassa yhteydessä, opiskelija asetetaan hoitotakuujonoon. YTHS:n alueellisten ja digipalvelujen tiimikoordinaattorit seuraavat ja raportoivat hoitotakuujonojen tilanteen ja järjestävät asiakkaalle vastaanottoajan viime kädessä ostopalveluna.

YTHS:n toimittamien tietojen mukaan palvelun toteuttaminen hoitotakuulainsäädännön puitteissa on ollut haasteellista jo aikaisemman lain voimassa ollessa, vaikka YTHS on aikaisempiin hoitotakuu-aikoihin pääasiallisesti päässytkin. Haasteet koskevat sekä hoidontarpeenarviota, yleis- ja mielenterveyden palveluita että suunterveyden palveluita. Jo 1.9.2023 voimaantullut hoitotakuun kiristyminen asettaa YTHS:lle siten merkittävän haasteen, ja YTHS on ilmoittanut, ettei se nykyisillä resursseilla pysty vastaamaan vaatimuksiin.

Kela toteaa, että YTHS on tehnyt kesällä 2023 tätä toimintavuotta koskevan lisärahoitusesityksen, joka on tällä hetkellä käsittelyssä STM:ssä. Perusrahoitus ei siten ole riittävä tämänhetkisen lainsäädännön mukaisen palvelutason ylläpitämiseksi, mikä pitää ottaa huomioon, jos esitykseen sisältyvän tiukennuksen poiston myötä YTHS:n rahoitusta pienennetään.

Esityksessä on korostettu, että YTHS tuottaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut pääosin. YTHS todella tuottaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut mutta n. 5 prosenttia palveluista tuotetaan YTHS:n kilpailuttamien alihankkijoiden toimipisteissä. YTHS kuitenkin vastaa alihankkijoiden toiminnasta kuten omastaan ja Kelan käsityksen mukaan hoitotakuusäätely koskee yhtä lailla myös alihankkijoiden toteuttamaa hoitoa. Kelalla ja valvontaviranomaisella tulee siksi olla mahdollisuus seurata ja valvoa hoitoon pääsyä myös alihankkijoiden toteuttaman hoidon osalta.

Teknisenä huomiona Kela toteaa, että esityksessä tulisi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettuun lakiin viitattaessa käyttää virallisena lyhenteenä opiskeluterveydenhuoltolakia ”YTHS-lain” sijasta (myös lyhenne OTHL on mahdollinen).

2 Muita huomioita

Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallituskaudella vahvistetaan yhteistyötä työterveyshuollon, YTHS:n ja julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa tapahtuneiden mittavien muutosten vuoksi Kela korostaa, että terveydenhuollon kaikki resurssit tulisi hyödyntää nykyistä paremmin, mukaan lukien yksityisen terveydenhuollon palveluntuottajat, ammattihenkilöt ja asiantuntijat.

Hallitusohjelman mukaan hallitus pyrkii toimillaan keventämään hyvinvointialueiden taakkaa ja purkamaan perusterveydenhuollon hoitojonoja. Tätä tavoitetta tukee sairaanhoitovakuutukseen osoitettava lisärahoitus. Julkinen sairausvakuutus täydentää ja osittain korvaa hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevaa perusterveydenhuollon palveluvalikoimaa. Kelan toimeenpanema yksityisen sairaanhoidon korvausjärjestelmä on helppo tapa tukea hoitotakuun toteuttamista ja keventää hyvinvointialueiden terveydenhuollon järjestämisvastuuta.

Kelan näkemyksen mukaan lisärahoitusta on tarpeen jatkaa myös hallitusohjelmaan kirjatun kohdennuksen jälkeen, jotta päästäisiin sairaanhoitokorvauksissa samalle tasolle kuin rajat ylittävän terveydenhuollon korvauksissa jo tällä hetkellä. Palvelujen integraation tavoitetta tukisi myös se, että hyvinvointialueilla otettaisiin vastaan asiakasmaksun hinnalla yksityislääkärin lähete esim. laboratoriotutkimuksiin ja kuvantamistutkimuksiin, koska em. kokonaisuudet leikattiin vuoden 2023 alusta pois sairaanhoitovakuutuksesta.

Hoitotaakan jakautumista tukee osaltaan myös työterveyshuolto. Työterveyshuollon piirissä on lähes 2 miljoonaa työntekijää, jolloin se hoitaa ison osan perusterveydenhuollon tasoisista palveluista, myös opiskelevan väestön tarpeista. Huomionarvoista on sekin, että työterveyshuollossa hoitotakuuseen päästään, vaikka hoitotakuuta koskeva lainsäädäntö ei koske näitä palveluja, eikä hoitotakuuseen pääsemistä näissä palveluissa edellytetä.

Kallio-Ahola Sofia
Kansaneläkelaitos - Etuuskien ja palvelujen suunnitteluyksikkö,
terveydenhuoltoetuuskien osaamiskeskus